

T e c h n i c k é m u z e u m v B r n ě

O s o b n o s t a d ě l o
J i ř í h o W e l l n e r a

V ý z k u m n á z p r á v a ú k o l u č. 3.6/72

"P o č á t k y l é t á n í n a M o r a v ě"

Ř e š i t e l :

I n g. J o s e f Č e j k a , C S c .

B r n o 1 9 7 5

O b s a h

1 Cíl, obsah a metoda řešení	3
2 Písemná pozůstalost Jiřího Wellnera	3
3 Stručná biografie Jiřího Wellnera se zaměřením na odbornou činnost v letectví	15
4 Bibliografie Jiřího Wellnera	20
5 Poznámky	27
6 Obrazová příloha	29

1 Cíl, obsah a metoda řešení úkolu

Cílem řešení tohoto výzkumného úkolu je ukázat úlohu a místo Jiřího Wellnera /1846 - 1909/ v českém letectví a přispět tak k osvětlení období počátků létání na Moravě.

Použitou metodou řešení je utřídění, zpracování a zhodnocení jeho písemné pozůstalosti. Na základě toho pak sepsání zůstavitelova životopisu /biografie/ a soupisu jeho literárních prací /bibliografie/.

Utříděný soupis Wellnerovy písemné pozůstalosti, jeho biografie a bibliografie tvoří obsah této výzkumné zprávy.

2 Písemná pozůstalost Jiřího Wellnera

V červnu 1971 získalo Technické muzeum v Brně do svého sbírkového fondu písemnou pozůstalost profesora Jiřího Wellnera, teoretického pracovníka a leteckého průkopníka, který působil podstatnou část svého produktivního vědeckého období v Brně /od r. 1876 do r. 1906/ v pedagogických funkcích na Německé vysoké škole technické^{1/}.

Pozůstalost obsahuje 57 zvláštních otisků autorových odborných článků, 4 samostatné monografie, 2 patentní spisy, 7 fotografií na kartonu s autorovými rukopisnými poznámkami na rubu /u některých/ a 1 list formátu A4 s autorovým manuskriptem. Dále 8 různých písemných dokumentů o Jiřím Wellnerovi a jeho díle, mezi kterými jsou 2 tovární prospekty výrobku Wellnerovy konstrukce, pojednání Professor Georg Wellners flugtechnische Arbeiten^{2/}, soupis hlavních biografických dat J. Wellne-

ra, několik výstřižků s textem o jeho odborné práci a fotoreprodukce zůstavitelova portrétu z 30. 3. 1906.

Z rozsahu pozůstalosti je zřejmé, že jde pouze o jistý fragment písemné produkce vysokoškolského profesora a že její větší část a prakticky veškerý další Wellnerův pracovní písemný materiál se do muzejních sbírek nedostaly. Po zpracování pozůstalosti a jejím zhodnocení se přesto ukázalo, že umožňuje vytvořit poměrně přesný obraz o Wellnerově odborné činnosti v Brně a poskytuje dále podklady pro zpracování jeho biografie a bibliografie^{3/}.

Materiály Wellnerovy písemné pozůstalosti jsou evidovány ve sbírkách Technického muzea v Brně pod přírůstkovými čísly 1 401/1975 až 1 479/1975.

Soupis zvláštních otisků prací Jiřího Wellnera
obsažených v jeho písemné pozůstalosti

1867

1. Theorie eines Ovalwerkes.
Zvl. otisk: (1867), s. 119-122, obr. 34-37.

č.př.

1401/1975

1871

2. Ueber Dampfkesselfeuerungen überhaupt und speciell über die Klarkohlenroste nach Bolzano's Patent.
Zvl. otisk: Technische Blätter, 3, (1871), 2, 3, s. 185-188, 1 obr.

1402/1975

1875

3. Neue direct wirkende Wasserhaltungsmaschinen mit Expansion.
Zvl. otisk: Berg- und Hüttenmännisches Jahrbuch, 23, 1875, 4 s., 4 obr.

1403/1975

1876

4. Neuordnung von Druckwindkesseln. Die rotierende Doppelkurbel.
Zvl. otisk: Technische Blätter, 1876, 4, 2 s., 4 obr.
5. Über die Möglichkeit der Luftschiffahrt.
Zvl. otisk: Technische Blätter, 7, 1876, 16 s., 10 obr.

1404/1975

1405/1975

1877

6. Beitrag zur Construction von Dampfbremsen.
Zvl. otisk: Berg- und Hüttenmännisches Jahrbuch, 25, 1877, 8 s., 1 obr.
7. Das Umgekehrte Bremsdynamometer.
Zvl. otisk: Dingler's polytechnisches Journal, 1877, 3 s., 1 obr.
8. Neue Umsteuerung mit einem Excenter ohne Coulisse.
Zvl. otisk: Berg- und Hüttenmännisches Jahrbuch, 25, 1877, 1, 3 s., 8 obr.
9. Über das Maximum der Saugmenge bei Cylindergebläsen.
Zvl. otisk: Berg- und Hüttenmännisches Jahrbuch, 25, 1877, 1, 29 s., 2 obr.

1406/1975

1407/1975

1408/1975

1409/1975

1879

10. Schadloshaltung des schädlichen Raumes bei Gebläse-
-Maschinen.
Zvl. otisk: Technische Blätter, 1879, 2, 7 s., 3 obr.

č.př.

1410/1925

1880

11. Das Zellenrad-Gebläse.
Zvl. otisk: Dingler's polytechnisches Journal, 1880,
8 s., 4 obr., 1 tab.
12. Das Zellenradgebläse.
Zvl. otisk: Berg- und Hüttenmännisches Jahrbuch, 28,
(1880), 37 s., 9 obr., 10 tab.
13. Umsteuerung mit einem schiebbaren Excenter.
Zvl. otisk: Technische Blätter, 1880, 2, 2 s., 6 obr.
14. Zellenradgebläse.
Zvl. otisk: Berg- und Hüttenmaenische Zeitung, 39,
1880, 49, 1 s.

1411/1925

1412/1925

1413/1925

1414/1925

1882

15. Die Brandung des Meeres, benutzt für motorische Zwer-
cke und für die Erzeugung von kalter Luft mittels
Lufträdern.
Zvl. otisk: Dingler's polytechnisches Journal, 1882,
6 s., 3 obr.
16. Directwirkende Balanciermaschinen für Wasser und Luft.
Zvl. otisk: Berg- und Hüttenmännisches Jahrbuch, 30,
(1882), 16 s., 9 obr.
17. Ueber Abkühlung des Condensationswassers durch künst-
lichen Luftwechsel.
Zvl. otisk: Technische Blätter, 1882, 2, 8 s.

1415/1925

1416/1925

1417/1925

1891

18. Die Ausführbarkeit dynamischer Flugmaschinen.
Zvl. otisk: Zeitschrift für Luftschiffahrt, 1891,
3/4, 7/8, 10, dokončení in: Zeitschrift für Luftschif-
fahrt und Physik der Atmosphäre, 1892, 3, 69 s., 26 obr.

1418/1925

1893

č.př.

19. Entgegnung auf v. Parseval's Kritik über meine Segelradflugmaschine.
Zvl. otisk: (1893), 1 s.
20. Segelrad-Flugmaschine.
Zvl. otisk: (1893, 2 s., 2 obr.
21. Ueber die Stabilität und Steuerung dynamischer Flugmaschinen.
Zvl. otisk: Zeitschrift für Luftschiffahrt und Physik der Atmosphäre, 1893, 3/4, 6 s., 2 obr.
22. Ueber dynamische Flugtechnik.
Zvl. otisk: Zeitschrift des Oesterreichischen Ingenieur- und Architekten-Vereines, 1893, 4, 5 s.
23. Ueber Segeradflugmaschinen.
Zvl. otisk: Zeitschrift des Oesterreichischen Ingenieur- und Architekten-Vereines, 1893, 50, 6 s., 6 obr.
24. Versuche über den Luftwiderstand gewölbter Flächen im Winde und auf Eisenbahnen mit Rücksicht auf das Problem dynamischer Flugmaschinen.
Zvl. otisk: Zeitschrift des Oesterreichischen Ingenieur- und Architekten-Vereines, 1893, 25-28, 28 s., 12 obr., 22 tab.
25. Versuche über den Luftwiderstand gewölbter Flächen im Winde und auf Eisenbahnen mit Rücksicht auf das Problem dynamischer Flugmaschinen.
Zvl. otisk: Zeitschrift für Luftschiffahrt und Physik der Atmosphäre, příloha

1419/1975

1420/1975

1421/1975

1422/1975

1423/1975

1424/1975

1425/1975

1894

26. Bericht über die Versammlungen in Saarbrücken und Kaiserslautern am 7. und 8. Mai 1894.
Zvl. otisk: Pfalz-Saarbrücker Bezirksverein deutscher Ingenieure, 1894, 11 s.
27. Die Segelradflugmaschine.
Zvl. otisk: Zeitschrift für Luftschiffahrt und Physik der Atmosphäre, 1894, 3/4, 11 s., 6 obr.

1426/1975

1427/1975

28. Die Segelradversuche.

Zvl. otisk: Zeitschrift des Oesterreichischen Ingenieur- und Architekten-Vereines, 1894, 50 a 51, 8 s., 4 obr., 2 tab.

1428/1925

29. Ueber Luftschrauben. Beitrag zur Kenntnis ihrer Betriebsverhältnisse und ihrer Propulsionswirkung.

Zvl. otisk: Zeitschrift des Oesterreichischen Ingenieur- und Architekten-Vereines, 1894, 33 a 34, 10 s., 10 obr., 18 tab.

1429/1925

30. Ueber Luftschrauben-Versuche.

Zvl. otisk: Zeitschrift des Oesterreichischen Ingenieur- und Architekten-Vereines, 1894, 47, 4 s., 2 obr., 5 tab.

1430/1925

1896

31. Ueber den Weg zur Herstellung brauchbarer Flugmaschinen.

Zvl. otisk: Zeitschrift für Luftschiffahrt und Physik der Atmosphäre, 1896, 8/9, 12 s., 1 tab.

1431/1925

32. Versuche mit grösseren Luftschrauben.

Zvl. otisk: Zeitschrift des Oesterreichischen Ingenieur und Architekten-Vereines, 1896, 35 a 36, 10 s., 10 obr., 15 tab.

1432/1925

1897

33. Versuche mit grösseren Luftschrauben.

Zvl. otisk: Zeitschrift für Luftschiffahrt und Physik der Atmosphäre, 1897, 4, s. 98-122, 10 obr., 16 tab.

1433/1925

1898

34. Kritische Bemerkungen über die Theorie und Bauart der neueren Gaskraftmaschinen und des Diesel-Motors.

Zvl. otisk: Zeitschrift des Oesterreichischen Ingenieur- und Architekten-Vereines, 50, 1898, 12, s. 185-191, 5 obr., 1 tab.

1434/1925

9
1899

č.př.

35. Der Dynamische Flug.

Zvl. otisk: Festschrift der k. k. technischen Hochschule in Brünn zur Feier ihres fünfzigjährigen Bestehens und Vollendung des Erweiterungsbaues im October 1899, Brünn 1899, 46 s., 14 obr., 2 tab.

1435/1975

1900

36. Die Flugmaschinensysteme.

Zvl. otisk: Zeitschrift für Luftschiffahrt und Physik der Atmosphäre, 1900, 4/5, 16 s.

1436/1975

37. Apparat zum Sichtbarmachen der Fadenlinien bei Luftwiderstandserscheinungen.

Zvl. otisk: Zeitschrift für Luftschiffahrt und Physik der Atmosphäre, 1900, 6, 4 s., 2 obr.

1437/1975

1901

38. Werth und Bedeutung der Radflieger für die Luftschiffahrt.

Zvl. otisk: Illustrierte aeronautische Mitteilungen, 1901, s. 65-67, 1 obr.

1438/1975

1902

39. Die Aussichtslosigkeit lenkbarer Ballons.

Zvl. otisk: Die technischnaturwissenschaftliche Zeit, Beilage zu No. 41 der wiener Tageszeitung "Die Zeit", 1902, 1 s.

1439/1975

40. Die ballonfreien Flugmaschinen.

Zvl. otisk: Die technischnaturwissenschaftliche Zeit, Beilage zu No. 81 der wiener Tageszeitung "Die Zeit", 1902, 1 s.

1440/1975

41. Ueber die Frage der Luftschiffahrt.

Zvl. otisk: Zeitschrift des Oesterreichischen Ingenieur- und Architekten-Vereines, 1902, 18, 7 s., 8 obr., 1 tab.

1441/1975

1903

42. Das Ringfliegersystem.

Zvl. otisk: Illustrierte Aeronautische Mitteilungen, 1903, 3 s., 1 obr.

1442/1975

43. Der elektrische Kraftbetrieb.
Zvl. otisk: Die technischnaturwissenschaftliche Zeit, Beilage zu No. 170 der wiener Tageszeitung "Die Zeit", 1903, 1 s.

1443/1975

44. Die lenkbaren Ballons.
Zvl. otisk: Illustrierte aeronautische Mitteilungen, 1903, 4 s., 1 obr., 1 tab.

1444/1975

1907

45. Die Drachenflieger.
Zvl. otisk: Illustrierte aeronautische Mitteilungen, 11, 1907, 5, s. 165-171, 4 obr.

1445/1975

46. Die Möglichkeit der Luftschiffahrt.
Zvl. otisk: Das Wissen für alle. Populär-wissenschaftliche Wochenschrift, 1907, 12, s. 178-180.

1446/1975

47. Die Zukunft der Luftschiffahrt.
Zvl. otisk: Zeitschrift des Osterreichischen Ingenieur- und Architekten-Vereines, 59, 1907, 17, 16 s., 1 obr., 1 tab.

1447/1975

1448/1975

48. Kritische Betrachtungen über die neuen Drachenflieger.
Zvl. otisk: Illustrierte Aeronautische Mitteilungen, 11, 1907, 7, s. 240-250, 12 obr., 1 tab.

1908

49. Aerodynamische Laboratorien.
Zvl. otisk: Illustrierte Aeronautische Mitteilungen, 1908, 9, 4 s., 2 obr.

1449/1975

50. Beitrag zur Theorie der Luftschrauben.
Zvl. otisk: Zeitschrift des Osterreichischen Ingenieur- und Architekten-Vereines, 60, 1908, 51, s. 837-841, 1 obr., 2 tab.

1450/1975

1451/1975

51. Theoretische Betrachtungen über den Wrightschen Flieger.
Zvl. otisk: Illustrierte Aeronautische Mitteilungen, 1908, 23, 6 s., 1 obr., 1 tab.

1452/1975

52. Über die Aussichten der lenkbaren Luftschiffe.
Zvl. otisk: Mitteilungen des Vereines "Flugmaschine", 2, 1908, 3, s. 9-14.